

ความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับการนำสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐออกนอกระบบราชการ*

อุมาพร จันทร์*

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยของรัฐประสบปัญหาการลาออกของอาจารย์ไปสู่ภาคเอกชน โดยเฉพาะอาจารย์ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) พบว่าอาจารย์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเกษตรศาสตร์ มีสาเหตุการลาออกคล้าย ๆ กัน คือ ต้องการงานที่มีรายได้สูงขึ้น ความก้าวหน้าในการทำราชการมีน้อย ต้องการไปทำงานต่างประเทศ และต้องการประกอบอาชีพส่วนตัว นอกจากนี้ไม่สามารถรักษาผู้ที่ทำงานอยู่ให้อยู่ในระบบมหาวิทยาลัยแล้ว มหาวิทยาลัยยังประสบปัญหาขาดแคลนอาจารย์รุ่นใหม่ เพราะไม่มีผู้ประสงค์จะเข้ารับราชการเป็นอาจารย์โดยเฉพาะผู้มีความสามารถสูง

ทบวงมหาวิทยาลัยได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดนโยบายหลายประการ เช่น การให้ทุนการศึกษาต่อของอาจารย์ การเพิ่มเงินพิเศษในการสอน การให้เงินประจำตำแหน่งทางวิชาการ การให้เงินกู้ยืมเพื่อซื้อที่อยู่อาศัย หรือแม้กระทั่งความพยายามที่จะนำนักวิชาการไทยในต่างประเทศกลับมาช่วยสอนในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการรื้อฟื้นแนวความคิดในการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ ซึ่งแนวความคิดนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 โดยมีการพยายามศึกษาและหาแนวทางปฏิบัติเรื่อยมาในรัฐบาลเกือบทุกยุคในอดีต แต่ในทางปฏิบัติก็ยังมีได้บรรลุเป้าหมาย และในปี พ.ศ. 2534 รัฐบาลซึ่งมี ฯพณฯ อานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีก็เช่นกัน ได้พยายามผลักดันนโยบายนี้ โดยทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งมีนายเกษม สุวรรณกุล เป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ได้สนองนโยบายดังกล่าว โดยเสนอทางเลือกให้มหาวิทยาลัยปฏิบัติ 2 แนวทาง แนวทางแรกคงอยู่ในระบบราชการต่อไป แต่แก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ให้คล่องตัวมากขึ้น และแนวทางที่สองออกจากระบบราชการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2538

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

นับตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน 2534 ซึ่งเป็นวันที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดมาตรการรองรับนโยบายของรัฐบาล จนถึงวันที่ 20 มีนาคม 2535 ซึ่งเป็นวันที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติให้เลื่อนการพิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐไปสู่ความเป็นอิสระจำนวน 18 ฉบับ ได้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งมีบุคคลบางกลุ่มไม่เห็นด้วยและได้แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทำหนังสือคัดค้านการออกนอกระบบราชการไปยังผู้บริหารระดับสูงของประเทศ การชุมนุมประท้วง การให้ความเห็นทางสื่อสิ่งพิมพ์ โดยอ้างว่าผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยตัดสินใจโดยไม่ได้สอบถามความเห็นจากประชากรมหาวิทยาลัย และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน จึงควรศึกษาให้รอบคอบก่อน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น หากได้มีการสำรวจความคิดเห็นของประชากรในมหาวิทยาลัยจะทำให้ทราบความเห็นและข้อวิตกกังวลได้เป็นอย่างดี และยังสามารถแก้ไขเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการได้สำเร็จในอนาคต เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ความเป็นเลิศทางวิชาการ และเท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหามองไกลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของคณาจารย์ต่อหลักการและสาระสำคัญของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล (โดยใช้การบริหารงานของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นต้นแบบ)
2. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นโดยทั่วไปต่อการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารงานบุคคล บริหารงานวิชาการ การเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล (โดยใช้การบริหารงานของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นต้นแบบ)
3. เพื่อคำนวณหาค่าสัดส่วนของคณาจารย์ที่มีความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล และค่าสัดส่วนที่เห็นด้วยกับการคงอยู่ในระบบราชการแต่แก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ให้คล่องตัวมากขึ้น
4. เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคณาจารย์ที่มีความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลหรือกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

ทั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัย คือ จะศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่มคณาจารย์ หรือ ข้าราชการสาย ก. จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่รวมข้าราชการสาย ข. และ ค. และไม่รวมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งได้ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2533 เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งเตรียมเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการแล้ว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างง่าย (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มคณาจารย์จาก 20 มหาวิทยาลัย เป็นกลุ่มย่อยทั้งหมด 100 กลุ่ม เมื่อใช้ตัวแปรในการแบ่งกลุ่มดังนี้ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ 20 แห่ง สาขาวิชาที่สังกัด (3 กลุ่ม คือ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ) และสถานภาพทางวิชาการ (2 กลุ่ม คือ อาจารย์ และอาจารย์ที่มีตำแหน่งวิชาการ (ผศ. รศ. ศ.) จัดทำกรอบตัวอย่าง (Sampling Frame) จากบัญชีถือจ่ายเงินเดือนข้าราชการประจำปีงบประมาณ 2537 ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยได้รวบรวมไว้ รวมประชากรทั้งสิ้น 16,003 คน ซึ่งเป็นคณาจารย์ที่ปฏิบัติงานภายในมหาวิทยาลัยในช่วงเดือนมีนาคม - กันยายน 2538 ที่ใช้เป็นช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล

คำนวณหาขนาดตัวอย่างจากแผนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิจาก 100 ชั้นภูมิ ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2 \sum_{h=1}^{100} N_h S_h^2}{N^2 d^2 + Z^2 \sum_{h=1}^{100} N_h S_h^2}$$

เมื่อใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนให้เกิดได้ = .015 ได้ค่าขนาดตัวอย่าง = 3,481 คน และจัดสรรไปตามกลุ่มต่าง ๆ แบบเป็นสัดส่วนกับขนาดของชั้นภูมิ (Proportional Allocation) สามารถสรุปขนาดตัวอย่างที่จะใช้สุ่มจากแต่ละมหาวิทยาลัย ได้ดังตารางที่ 1 และแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากตัวอย่างมีเพียงร้อยละ 26.31 เท่านั้น แยกตามมหาวิทยาลัย ได้ดังตารางที่ 1 เช่นกัน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างคณาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัย และแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากคณาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย/สถาบัน	คณาจารย์ที่ตกเป็นตัวอย่าง		แบบสอบถามที่ได้รับคืน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เชียงใหม่	336	10.05	124	13.5
ขอนแก่น	358	9.83	84	9.2
ธรรมศาสตร์	161	4.42	26	2.8
สงขลานครินทร์	296	8.13	100	10.9
ศิลปากร	109	2.99	25	2.7
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา	45	1.23	11	1.2
มหิดล	475	13.04	117	12.8
อุบลราชธานี	29	0.79	9	1.0
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้	53	1.45	26	2.8
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	34	0.93	5	0.5
สุโขทัยธรรมราช	71	1.95	25	2.7
บูรพา	91	2.50	22	2.4
พระนครเหนือ	94	2.58	15	1.6
จุฬาลงกรณ์	543	14.92	89	9.7
ลาดกระบัง	108	2.96	50	5.5
เกษตรศาสตร์	343	9.42	100	10.9
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	204	5.60	30	3.3
รามคำแหง	163	4.47	28	3.1
นเรศวร	50	1.37	12	1.3
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม	47	1.29	16	1.7
ไม่ระบุ	-	-	2	0.2
รวม	3,640*	100	916	100

* เพิ่มขนาดตัวอย่างไว้มากกว่าที่กำหนด ในกรณีที่ไม่ได้รับความร่วมมือ

จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมีเพียงร้อยละ 26.31 แม้ว่าผู้วิจัยจะได้ติดตามขอรับแบบสอบถามคืนโดยตรงที่สำนักงานคณะบดีของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยภายในเขตกรุงเทพมหานครแล้วก็ตาม แต่ถ้าสังเกตดูร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืน ค่อนข้างสอดคล้องกับขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้ตั้งสมมติที่ 2 และ 4 ของตารางที่ 1

4. ผลการวิจัย

สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ และคุณสมบัติของตัวอย่างได้ดังนี้

4.1 คุณสมบัติของตัวอย่าง

จากตัวอย่างคณาจารย์ จำนวน 916 คนนั้น พบว่าเป็นเพศชายและหญิงด้วยจำนวนใกล้เคียงกัน มีอายุเฉลี่ย 43 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ตามลำดับ มีสถานภาพสมรสเป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 2 คน มาจากทุกมหาวิทยาลัย/สถาบันในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และจากทุกสาขาวิชาในจำนวนใกล้เคียงกัน อายุราชการในมหาวิทยาลัย/สถาบัน โดยเฉลี่ย 16 ปี และมีตำแหน่งทางวิชาการในกลุ่มอาจารย์มากที่สุด คือ ร้อยละ 38.55 และผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ในลำดับถัดไปด้วยร้อยละ 30.7, 28.1 และ 2.7 ตามลำดับ มาจากคณาจารย์ที่มีตำแหน่งด้านบริหารทุกระดับ ตั้งแต่หัวหน้าภาควิชาจนถึงอธิการบดีของมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 13.2 และ 0.1 ตามลำดับ) เงินเดือนโดยเฉลี่ย 19,496 บาท ในจำนวนตัวอย่างคณาจารย์เหล่านี้ พบว่ามีจำนวนใกล้เคียงกันที่มีรายได้พิเศษและไม่มีรายได้พิเศษ ในกลุ่มที่มีรายได้พิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาท ต่อปี (ร้อยละ 39) ลำดับถัดไป คือ สูงกว่า 100,000 บาท ต่อปี (ร้อยละ 37.1) และที่มาของรายได้พิเศษนี้ มีถึงร้อยละ 60 ที่มาจากทำงานอื่น ๆ เช่น ทำคลินิก หรือโรงพยาบาลเอกชน สำหรับอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือการสอนภาคสมทบ แพลหนังสือ ทำรายการวิทยุ ธุรกิจส่วนตัว ของคณาจารย์ในสาขาวิชาอื่น ๆ ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 27.8 ที่มาจากการทำวิจัย ร้อยละ 22.7 ที่เป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ร้อยละ 18 เป็นที่ปรึกษาหน่วยงานต่าง ๆ และร้อยละ 7.2 เป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ส่วนผลงานในด้านวิชาการ พบว่ามีทั้งผลงานด้าน ตำรา งานวิจัย บทความทางวิชาการ และงานอื่น ๆ ส่วนความรู้ความเข้าใจในปัญหาของวิกฤตการณ์อุดมศึกษานั้น ส่วนใหญ่ทราบปัญหาพอสมควร และเข้าใจพอสมควรเกี่ยวกับหลักการและสาระสำคัญของ 2 แนวทางที่จะใช้แก้ปัญหาวิกฤตการณ์อุดมศึกษา และกล่าวว่าผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้น้อยในการแสดงความคิดเห็น

4.2 ความรู้ความเข้าใจต่อหลักการและสาระสำคัญของมหาวิทยาลัยในกำกับ รัฐบาล

จากข้อถาม 11 ข้อ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักการและสาระสำคัญของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีนั้น อาทิ ฐานะของมหาวิทยาลัย โครงสร้างและองค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัยและสภาวิชาการ การแต่งตั้งและถอดถอนอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หรือการแต่งตั้งและถอดถอนศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ การบริหารงานของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ได้ผลสรุปดังนี้ ในเกือบทุกประเด็น คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งในระดับร้อยละตั้งแต่ 51.2 (องค์ประกอบสภามหาวิทยาลัย) จนมากที่สุด คือ ร้อยละ 84.3 (การบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล เน้นความเป็นอิสระและคล่องตัว จึงให้การดำเนินงานทุกอย่างสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัย เว้นแต่เรื่องที่จะเสนอคณะรัฐมนตรี) ในขณะที่คณาจารย์มีความไม่แน่ใจใน 2 ประเด็นมากที่สุด คือ องค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัย (ร้อยละ 35.5) และ องค์ประกอบของสภาวิชาการ (ร้อยละ 24.7) ส่วนความเห็นที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีจำนวนสูงสุด เพียงร้อยละ 15.4 ในประเด็น สภาวิชาการ พิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งหัวหน้าสาขาวิชาหรือเทียบเท่า และเสนอให้อธิการบดีแต่งตั้ง

4.3 ความคิดเห็นโดยทั่วไปต่อการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ในกำกับรัฐบาล

การสรุปผลจะแยกพิจารณาในการบริหารงานด้านบุคคล งานวิชาการ การเงิน และทรัพย์สิน ดังนี้

ก. ความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านบุคคล

จากข้อถามรวมทั้งสิ้น 15 ข้อ ที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านบุคคล เช่น บุคลากรของมหาวิทยาลัยไม่เป็นข้าราชการ แต่มีฐานะเป็นพนักงานของรัฐ การรับบุคคลจะใช้ระบบสัญญาจ้างก่อนได้สถานภาพเป็นพนักงานประจำ มีการประเมินผล อัตราเงินเดือน จัดให้มี 3 ประเภท สำหรับสายปฏิบัติการ สายวิชาการ และสายบริหารวิชาการ การเลื่อนขั้นเงินเดือนและสวัสดิการประโยชน์เกื้อกูล เวลาทำงาน การรักษาวินัย โทษทางวินัย การถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด การให้ออกงาน มีระบบร้องทุกข์ เป็นต้น พบว่า ในเกือบทุกประเด็น คณาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างถึงจำนวนร้อยละ 51.7 (ในประเด็นให้มีการประเมินผล) ขึ้นไป จนถึงร้อยละ 89.9 (ในประเด็นให้มีระบบร้องทุกข์) แต่ในประเด็นที่

เกี่ยวกับฐานะของพนักงานในมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล มีคณาจารย์ถึงร้อยละ 30 ที่ไม่แน่ใจ และร้อยละ 27.1 ไม่แน่ใจในประเด็นให้มีการประเมินผล และที่น่าพิจารณาในอีกประเด็นหนึ่งคือ การถูกสั่งลงโทษโดยไม่ต้องสอบสวน ถ้าถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง มีผู้ไม่เห็นด้วยอย่างถึงร้อยละ 23 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 24.8

ข. ความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านวิชาการ

ด้วยคำถาม 5 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการ อาทิ สภาวิชาการมีหน้าที่พิจารณาข้อเสนอให้สภามหาวิทยาลัยอนุมัติการเปิดสอน การจัดตั้ง การรวม การยุบเลิก คณะ สถาบัน ศูนย์ รวมทั้งแบ่งส่วนงานของหน่วยงาน การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิชาการของมหาวิทยาลัย พบว่าในเกือบทุกประเด็น มีผู้เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งมากกว่าร้อยละ 75 ขึ้นไป มีเพียงประเด็น การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ โดยเฉพาะศาสตราจารย์ให้สิ้นสุดภายในมหาวิทยาลัย มีร้อยละ 60.5 ที่เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่แน่ใจร้อยละ 18.6

ค. ความคิดเห็นต่อการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน

จาก 6 ข้อถามเกี่ยวกับการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน อาทิ รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่เป็นรายได้ต้องส่งกระทรวงการคลัง และมีที่มาจากหลายแหล่ง เช่น เงินอุดหนุนที่รัฐจัดสรรให้รายได้จากการลงทุนของมหาวิทยาลัย รายได้จากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยปกครองดูแลหรืออื่น ๆ มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยไม่อยู่ในความผิดแห่งการบังคับคดี กรณีรายได้ไม่พอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานรัฐพึงจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินให้แก่มหาวิทยาลัยเท่าจำนวนที่จำเป็น มหาวิทยาลัยมีระบบการเงินและบัญชีของตนเอง โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะเป็นผู้สอบบัญชีในลักษณะตรวจสอบภายหลังและมหาวิทยาลัยวางระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ในทุกประเด็นส่วนใหญ่คณาจารย์มีความเห็นด้วย (คือ ตอบเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งรวมถึงร้อยละ 80 ขึ้นไป)

4.4 ค่าสัดส่วนของคณาจารย์ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

ในตอนท้ายของแบบสอบถาม ให้คณาจารย์ตัวอย่างเลือกตอบว่าเห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐใน 2 แนวทางดังกล่าวข้างต้นอย่างไร โดยเลือกคำตอบเพียงทางเลือกเดียว พร้อมทั้งระบุเหตุผล

ประมาณค่าสัดส่วนของคณาจารย์ที่เห็นด้วยกับการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการในกลุ่มประชากรด้วยสูตรการคำนวณจากแผนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ดังนี้

$$P_{st} = \frac{\sum_{h=1}^{100} N_h P_h}{N}$$

เมื่อ N_h และ P_h คือ ขนาดของชั้นภูมิ และค่าสัดส่วนของคณาจารย์ ตัวอย่างที่เห็นด้วยกับการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ จากชั้นภูมิที่ h ; $h = 1, 2, \dots, 100$ ตามลำดับ

คำนวณได้ค่า $P_{st} = 0.421535$

หมายความว่า ประมาณได้ว่า คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐจากทั่วประเทศมีร้อยละ 42 ที่เห็นด้วยกับการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ ดังนั้นมีเหลืออีกร้อยละ 58 ไม่เห็นด้วย (หรือต้องการให้มีการแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ให้คล่องตัวและคงอยู่ในระบบราชการ) และค่าสัดส่วนของ 2 กลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ด้วยสถิติทดสอบ Z

4.5 วิเคราะห์หาปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคณาจารย์ที่มีความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล หรือกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

จากการสร้างกรอบความคิด (Conceptual Framework) ของผู้วิจัย ว่าปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อความเห็นดังกล่าว น่าจะมาจากปัจจัยใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยส่วนตัว
2. ปัจจัยความพึงพอใจในงานปัจจุบัน
3. ปัจจัยเรื่องความเห็นต่อการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

ในแบบสอบถามได้พยายามวัดค่าของตัวแปรเหล่านี้ออกมา รวมได้ค่าแปรทั้งสิ้น 15 ตัวแปร ดังนี้

- เพศ
- อายุ (ปี)
- วุฒิการศึกษา
- สถานภาพสมรส
- จำนวนบุตร (คน)
- สาขาวิชาที่สังกัด
- ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยของรัฐ (ปี)
- ตำแหน่งทางวิชาการ
- ตำแหน่งทางบริหาร
- เงินเดือนที่รับ (บาท)
- การมีรายได้พิเศษ
- มีรายได้พิเศษประมาณปีละ (บาท)
- จำนวนผลงานวิชาการที่ผลิตทั้งหมด (เรื่อง)
- ความพึงพอใจในงานปัจจุบัน

ความเห็นต่อการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล แยกเป็น 4 ประเด็น คือ หลักการและสาระสำคัญ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน

การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ด้วยวิธีการแบบที่ละขั้นถอยหลัง (Backward Stepwise Method) เมื่อตัวแปรอิสระคือ 15 ตัวแปรข้างต้นดังกล่าว ส่วนตัวแปรตาม คือ ความเห็นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ซึ่งจะมีเพียง 2 คำตอบ คือ เห็นด้วย กับไม่เห็นด้วย พบว่ามีตัวแปรอิสระเพียง 4 ตัว คือ อายุ สาขาวิชาที่สังกัด การมีรายได้พิเศษ และความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรดังกล่าวผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวแปรอิสระที่อยู่ในสมการถดถอย พร้อมทั้งค่าสถิติต่าง ๆ

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Wald	df	Sig.	R	Exp(B)
อายุ	.0223	.0112	3.9251	1	.0476	-.0514	.9780
สาขาวิชาที่สังกัด			7.1420	2	.0281	.0657	
- วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี	.0094	.1296	.0052	1	.9424	.0000	1.0094
- สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	.3137	.1349	5.4033	1	.0201	.0683	1.3685
การมีรายได้พิเศษ	-.2569	.094	7.475	1	.0063	-.0867	.7734
ความคิดเห็นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล			33.9484	3	.0000	.1959	
- ไม่เห็นด้วย	.0095	.9445	.0001	1	.9919	.0000	1.0096
- ไม่แน่ใจ	.3670	.5093	.6192	1	.4712	.0000	1.4434
- เห็นด้วย	.3644	.3538	1.0613	1	.3029	.0000	1.4392
ค่าคงที่	1.5818	.5763	7.5340	1	.0016		

และทดสอบโมเดลที่ได้นี้ก่อนนำไปประยุกต์ใช้ ด้วยค่าสถิติ χ^2 ดังนี้

	Chi-Square	df.	Significance
Model Chi Square	58.857	7	.0000

แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 นี้ มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามจริงหรือทดสอบโมเดลอีกวิธีหนึ่งคือหาร้อยละที่โมเดลนี้ทำนายถูกต้อง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการจำแนกจากการใช้สมการถดถอยที่ได้ และจากตัวอย่างที่เป็นจริง

		จำนวนที่ทำนายจากการใช้สมการถดถอยที่สร้างขึ้น		เปอร์เซ็นต์ที่ ทำนายถูกต้อง
		เห็นด้วยกับ มหาวิทยาลัยในกำกับฯ	ไม่เห็นด้วยกับ มหาวิทยาลัยในกำกับฯ	
จำนวน ที่สังเกต ได้จริง	เห็นด้วยกับ มหาวิทยาลัย ในกำกับ	94	119	44.76%
	ไม่เห็นด้วยกับ มหาวิทยาลัย ในกำกับ	59	278	88.49%

รวมทั้งหมดที่ทำนายถูกต้อง 68.01%

ถ้าจะอธิบายผลที่ได้ในตัวแปรอิสระแต่ละตัวจะได้ผลสรุปดังนี้

คณาจารย์ที่มีอายุมากจะมีแนวโน้มที่จะมีโอกาสของความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ลดลง

ถ้าเปรียบเทียบระหว่างคณาจารย์ที่มีรายได้พิเศษ กับไม่มีรายได้พิเศษ พบว่ากลุ่มที่มีรายได้พิเศษมีโอกาสที่จะมีความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลลดลง

และในตัวแปรสาขาวิชาที่สังกัด พบว่า อาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีโอกาสที่จะมีความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลมากที่สุด รองลงไปคืออาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในขณะที่อาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีโอกาสลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่ม

และในตัวแปรอิสระสุดท้ายคือความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล พบว่า คณาจารย์ในกลุ่มที่มีความเห็น “ไม่แน่ใจ” มีโอกาสที่จะมีความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลมากที่สุด รองลงไป คือ กลุ่มที่มีความเห็น “เห็นด้วย”

- กลุ่มคณาจารย์ที่มีความเห็น “ไม่แน่ใจ” ต่อมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล
- กลุ่มคณาจารย์ที่มีความเห็น “เห็นด้วย” ต่อมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล
- กลุ่มคณาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- การมีรายได้พิเศษ
- กลุ่มคณาจารย์ที่มีความเห็น “ไม่เห็นด้วย” ต่อมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล
- กลุ่มคณาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- อายุของคณาจารย์

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

สามารถสรุปได้ว่า จากตัวอย่างคณาจารย์ 916 คน ซึ่งถูกสุ่มมาด้วยแผนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยกระจายไปในทุกมหาวิทยาลัย ทุกสาขาวิชา ทุกตำแหน่งทางวิชาการ ด้วยขนาดตัวอย่างเป็นสัดส่วนกับกลุ่มประชากรที่แท้จริงแล้วนั้น พบว่า ความเห็นต่อหลักการและสาระสำคัญของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ตลอดจนหลักการบริหารงานทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบุคคล ด้านวิชาการ ด้านการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล (โดยใช้มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลแห่งแรกของประเทศไทย คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นต้นแบบ) นั้น ในเกือบทุกประเด็นส่วนใหญ่แล้ว คณาจารย์มีความเห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่อาจมีข้อวิตกกังวลบางประการ เช่น ฐานะของพนักงานในมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล การประเมินผลจะมีความยุติธรรมเพียงพอหรือไม่ และไม่แน่ใจในองค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัยและสภาวิชาการ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่น่าสนใจ คือ มี 43.6% ที่มีความเห็นว่า หลักการของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลนั้นดี แต่ในทางปฏิบัติจะปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องได้ผู้บริหารที่มีคุณธรรม และมีความตั้งใจจริงต่อระบบ

ส่วนค่าสัดส่วนของคณาจารย์ที่เห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล พบว่ามีเพียงร้อยละ 42 และค่าสัดส่วนนี้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับค่าสัดส่วนของคณาจารย์ที่ไม่เห็นด้วยซึ่งมีค่าร้อยละ 58

และในประเด็นสุดท้าย คือ ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล พบว่า มีตัวแปรอิสระ 4 ตัว คือ อายุของคณาจารย์ การมีรายได้พิเศษ สาขาวิชาที่สังกัด และความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล โดยใน 2 ตัวแปรแรกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับโอกาสที่จะมีความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ส่วนสาขาวิชา พบว่า อาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และ

วิชาที่สังกัด และความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล โดยใน 2 ตัวแปรแรกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับโอกาสที่จะมีความเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ส่วนสาขาวิชา พบว่า อาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีโอกาสที่จะมีความเห็นด้วยมากที่สุด ลำดับถัดไป คือ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และในตัวแปรอิสระตัวสุดท้าย พบว่าคณาจารย์กลุ่มที่มีความเห็น “ไม่แน่ใจ” ต่อการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล มีโอกาสที่จะมีความเห็นด้วยมากที่สุด

จากข้อสรุปที่ได้มีข้อสังเกตพบว่า กลุ่มคณาจารย์ที่มีความเห็น “ไม่แน่ใจ” มีโอกาสสูงสุดที่จะเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ และเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่น ๆ นั้นหมายความว่า ถ้าให้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลที่ชัดเจนและมีรายละเอียดมากพอ คณาจารย์กลุ่มนี้จะเป็นกำลังสำคัญในการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ ประสบความสำเร็จในอนาคตและจากข้อวิตกกังวลเกี่ยวกับการประเมินผล ความมั่นคงในอนาคตและฐานะของพนักงานในมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลจึงควรให้ความรู้ความเข้าใจ และความมั่นใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน และอาจปรับเปลี่ยนกฎระเบียบข้อบังคับในเรื่องดังกล่าวนี้ ให้ต่างไปจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในกรณีที่จะนำผลงานวิจัยนี้เป็นต้นแบบในการร่างพระราชบัญญัติต่อไป

บรรณานุกรม

1. คุณวุฒิ คนฉลาด การศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรในระบบอุดมศึกษา โครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ทบวงมหาวิทยาลัย ตุลาคม 2532.
2. จีราวัลย์ จิตรถเวช เดือนเพ็ญ อีรพรรณวิวัฒน์ โลจิสติก ริเกรสชั่นและการประยุกต์ การประชุมวิชาการสถิติประยุกต์ครั้งที่ 10 คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พฤษภาคม 2537.
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (ร่าง) คู่มือพนักงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ธันวาคม 2537.
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ระเบียบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีว่าด้วยการเงินและทรัพย์สินมหาวิทยาลัย ตุลาคม 2536.
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ. 2533.
6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี 4 ปี มทส.
7. รังษี นันทสาร การพัฒนาระบบมหาวิทยาลัย นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ 34 ประจำปี 2534-2535.
8. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ความเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (ปรอ.) รุ่นที่ 4 ประจำปี พ.ศ. 2534-2535.
9. สำนักนโยบายและแผน สำนักปลัดทบวงมหาวิทยาลัย การพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการ ตุลาคม 2536.
10. Dielman, **Applied Regression Analysis for Business and Economics**, PWS-KENT Publishing Company, Boston, 1991.
11. Glantz Slinker, **Primer of Applied Regression and Analysis of Variance**, McGraw-Hill International Edition, 1990.
12. Marija J. Norusis/SPSS Inc. **SPSS/PC + TM V2.0 Base Manual for the IBM PC/XT/AT**, SPSS Inc., 1990.
13. Marija J. Norusis/SPSS Inc. **SPSS^R Advanced Statistics User's Guide**, SPSS Inc., 1990.
14. Marija J. Norusis/SPSS Inc. **SPSS^R for Unix Advanced Statistics Release 5.0**, SPSS Inc., 1993.